

Olga Tokarczuk

Empuzion
Horror naturopatic

Traducere din limbă polonă
și note de Cristina Godun

POLIROM
2024

Cuprins

1. Pensiunea pentru Domni	9
2. Schwärmerei.....	33
3. Distanța fazanilor	57
4. Bolile de plămâni și de gât	67
5. Găuri în pământ.....	84
6. Pacienții	113
7. Vai de mine!.....	129
8. Simfonia tusei	160
9. Tuntschi	181
10. Culminația geometriei.....	203
11. Panglici albe, noapte neagră.....	233
12. Domnul Țonțoroi	255
13. Duhurile	270
14. Graficul temperaturilor	290
15. Cel mai slab loc din suflet	304
16. O persoană cu o singură gheată în picioare.....	318
Epilog.....	339
<i>Glosarul numelor localităților</i>	342
<i>Nota autoarei</i>	343

Wojnicz s-a rușinat. Da, doar un cerb ca oricare altul. E perioada rutului.

Și totuși, în nopțile următoare, când animalul susținea un concert cu punctualitate admirabilă, îi venea greu să accepte că e glasul unui animal obișnuit și că-i doar o realitate a naturii. Că e ceva natural. Avea impresia că sunetele acelea bombastice, teatrale, le scotea un tăietor de lemne galițian, beat, ucis de rivalul său, cu care pierduse lupta, așa că acum își dădea viața în chinuri. Când își explica însă că e vorba doar de un animal ca oricare altul, neînțeles și supus forței propriului instinct, îl cuprindeau emoția, tulburarea – sunetul era puternic, vocea cerbului trezea în el aspirația către o forță superioară în care există și putere, și disperare, dar și deznădejde trezită de conștiința că e împotmolit într-o putere ce depășește putința omenească, în această chemare înăscută a destinului sexual care îi cere să mizeze totul pe o singură carte și îl atrage în situații primejdioase, în spații unde e ușor să-ți pierzi viața. În mugetele acelea exista un soi de nebunie, o disponibilitate de-a abandona cărări bine cunoscute și de-a ieși în afara oricăror reguli, de-a traversa granițele siguranței, ba chiar de-a renunța la propria existență.

Cerbul care boncăluia depășea granițele nopții, trecea dincolo de vis, dincolo de teritoriul și cărările lui obișnuite și apărea ca o fantomă în spațiul stațiunii, în curțile ei întunecoase, umede și înguste, se ivea ca un monstru chinuit de propria dorință, un monstru masculin. Și animalul acela era o victimă a forțelor sexuale interioare, care pun totul mai presus de propria viață – nevoia infinită de a ieși în afara sinelui, de a-și perpetua specia, chiar și cu prețul propriei existențe. Wojnicz asculta sunetele înfricoșătoare cu o tulburare care mocnea undeva în adâncul lui, căci

scoteau la lumină ceea ce ar fi trebuit să rămână ascuns, trăgeau cortina tăcerii de pe lucrurile care ar fi trebuit să fie neclare, dar care acum se dezvăluiau ca o dezordine ascunsă în spatele unei draperii, ca o lenjerie de corp murdară, scoasă din coș de mâna Gliceriei și sortată înainte de-a fi dusă la spălătorie. Gulerele acelea transpirate, chi-loții murdari cu urme pe pânda albă, întreaga hidoșenie a fiziologiei în legătură cu care tatăl l-a prevenit întotdeauna pe Wojnicz.

Domnii râdeau de mugetele de împerechere ale creierului aflat în căutarea unei partenere, făcând cu această ocazie glume ambigue, pe care Wojnicz, de fapt, nu le înțelegea prea bine, totuși roșea, bănuind mereu că se referă la anumite cotloane ale vieții scrupulos ascunse și pline de insinuări.

*

Îi plăceau mesele de seară, care se prelungeau până noaptea târziu, pentru că întotdeauna se încheiau cu o discuție. Subiectele se repetau, dispăreau pentru o vreme și reveneau. Are omul suflet? Întotdeauna se comportă egoist? Monarhie sau democrație? Este socialismul o șansă pentru omenire? E posibil să ne dăm seama dacă un text a fost scris de un bărbat sau de o femeie? Sunt femeile suficient de responsabile pentru a avea drept de vot?

Când Wojnicz a intrat în sufragerie, încă vorbeau despre inimaginabila catastrofă aviatică care se petrecuse în urmă cu câteva zile acolo, în Silezia.

Pentru domni, aceasta era doar un pretext care le îngăduia să discute în contradictoriu la masă despre progresul tehnic: are omenirea nevoie de el și sunt victimele de pe altarul progresului un preț necesar care trebuie plătit

(August) sau la mijloc e hybrisul uman care, din nefericire, se aliază cu haosul și va conduce omenirea la declin într-o bună zi (Lukas).

— Oamenii vor plăti întotdeauna pentru curiozitatea și dorința lor de-a face lumea mai bună, lucrul ăsta e scris în destinul nostru, a spus Frommer, dar progresul trebuie însoțit de evoluția spiritului uman.

Și le-a arătat un ziar, unde era un articol despre un oarecare Roland Garros, care traversase Marea Mediterană cu avionul. Mai spuneau că un om a reușit să sară cu parașuta din avion și să aterizeze în siguranță. Genul acela de știri trezeau în Wojnicz o anumită neliniște, ceva ca o mănăcărime – se întâmplă atâtea lucruri în lume, iar el stă închis acolo, bolnav. Totuși, trata șederea la Pensiunea pentru Domni, în compania acelor bărbați și, în general, în valea Görbersdorf, ca pe o lecție de răbdare ce îi va fi de folos mai târziu, când se va întoarce la viața normală. Discuțiile pe care le purtau la un pahar de Schwärmerei Lukas, August și – mai rar – Frommer (care avea momente de stupoare și tăcere desăvârșită) puteau fi foarte instructive pentru el. La urma urmei, tatăl și unchiul lui niciodată nu ajungeau intelectual atât de departe, cel mult comentau politica actuală și ce scriau ziarele despre ea, mai ales toate speculațiile cu privire la momentul când succesorul tronului va ajunge la guvernare și la faptul dacă bătrânul împărat va abdică sau va muri. Și întotdeauna îi interesa Rusia, acel vecin imprevizibil pe care îl tratau cu neîncredere, cu suspiciunea unor intenții ascunse în orice acțiune politică.

Îi făcea plăcere să-l asculte pe August (cărui și în gând îi spunea „Herr August“) care, pe lângă ciugulirea tipică a aerului cu mâinile împreunate, uneori, în momentele de

exaltare, făcea un gest teatral, asemănător cu smulgerea părului din cap. Și atunci, pe chipul lui Lukas se ivea un zâmbet ironic și compătimitor.

Dar Wojnicz a observat că, de cele mai multe ori, chiar și cele mai aprinse discuții se încheiau destul de neașteptat, fără nicio concluzie. Bărbații tăceau brusc, ca și cum ar fi obosit să tot vorbească; vreunul dintre ei mai încerca să spună cel mult ceva de genul „Daaa, deci așa stau lucrurile...” sau „Da, așa că...”, ceea ce ar fi trebuit să pună capăt discuției în lipsa concluziilor, pe urmă privirea lor se întorcea spre interior, de parcă și-ar fi amintit brusc de chestiuni importante, de griji ascunse undeva adânc. De cele mai multe ori, în momentul acela, Lukas se ridica, își împreuna mâinile la spate și începea să se uite pe fereastră. August bătea darabana în tâblia mesei, de parcă ar fi acompaniat la un pian invizibil cuvintele rostite înfundat „param, pam, pam, param, pam, pam”. Frommer încremenea precum cineva prins asupra faptului. Opitz dispărea în bucătărie. La început, Wojnicz încerca să revină la firul discuției cu o întrebare, dar îl ignorau. Era un impas ciudat și Mieczysław se simțea întotdeauna stingher atunci, de parcă urma o pauză în cursul firesc al vieții. Era la fel ca atunci când răsucești un întrerupător de lumină electrică, pe care o admira întotdeauna aici – pac, și se făcea întuneric.

Pe urmă, multă vreme se foia în pat, neputând să adoarmă. Gânguritul din pod îi amintea mereu de ceva de care nu dorea să-și amintească. Se ridica și se uita de după perdea la promenada stațiunii, de obicei pustie noaptea, luminată de felinare moderne cu gaz, care aruncau o lumină verzuie. Își stropea fața cu apă. Încerca să citească.

Se întâmpla să-l împiedice să doarmă tusea care se auzea prin pereți. Eco-ul, enervant și insuportabil la început,

a devenit cu timpul o caracteristică intrinsecă a pensiunii, arhitectura ei sonoră. Curând, Wojnicz a învățat să-și dea seama al cui gât scotea sunetele acelea care semănau cu un lătrat.

Pentru că tusea lui August, de pildă, nu se potrivea nicidecum cu statura lui firavă, era puternică și profundă. Părea să vină din adâncul corpului, din străfundurile sale, sunând baritonal, abisal, și să lase un ecou în urma ei. Wojnicz se întreba adeseori, așa cum îi stătea bine unui inginer, cum se explică o asemenea rezonanță profundă în plămâni mici ai aceluia om, de parcă trupul mic, dar armonios al domnului August era ca o chitară pe care boala își executa acordurile.

Frommer, din camera de vizavi, tușea uscat, lătrător. Sunetele se împrăștia în cascade în clădire, de parcă cineva ar fi aruncat pe jos un șirag de mărgele smuls de la gât – mai întâi umpleau coridorul, apoi se împrăștia pe casa scării spre parter, în salon și înapoi la etaj, până la mansardă. Ajungeau până în camera lui Mieczysław în serii scurte, atât de sugestive, încât aștepta fără să vrea următoarea tură. Aceasta era așa-numita tuse seacă, uscată și mai mult de la țigări, lipsită de secreții și de orice umiditate, exact așa cum era și corpul lui Walter Frommer. Uneori, lui Wojnicz i se părea că Frommer, atunci când se mișcă, foșnește, că sub surtucul lui negru și demodat, dar îngrijit, numit *schlussrok*, are călți în loc de mușchi.

Cu totul altfel tușea sărmanul Thilo. De după peretele camerei sale răzbătea un sunet gălgâit, sunetul putrefacției și al fermentației eterne, ca și cum în retortele corpului băiatului se distilau miasme umede, ca și cum se trezea la viață o materie străveche de consistența noroiului, din care cu milioane de ani în urmă a apărut viața. Thilo expectora

cantități uriașe de flegmă și Wojnicz, vrând-nevrând, îl încuraja prin perete, pentru că nu era ușor. Uneori Thilo încerca de mai multe ori să scape de secreția care îi umplea plămâni bolnavi și reușea parcă abia atunci când își pierdea orice speranță. La urechile lui Wojnicz ajungea un sunet care semăna cu o ruptură, cu un pârâit și apoi cu un plescăit, urmate de un icnet plin de ușurare. În coșul de metal pe care Rajmund îl lua din fața ușii lui Thilo ca să amestece conținutul cu rumeguș și să fie ars, conform recomandărilor doctorului Semperweiß, Wojnicz a văzut de câteva ori lignină cu urme de sânge – contrastul aceasta dintre alb și roșu era întotdeauna șocant, ca o lovitură pentru ochi.

Pe Longin Lukas îl auzea chiar din anexa lui, pentru că întotdeauna tusea sa era însoțită de un sunet aparte, ca și cum efectua o muncă anevoioasă și suferea din cauza efortului. Sunetul era destul de înalt, aproape un sopran înalt, și părea să conțină un reproș latent, astfel încât cine îl auzea se simțea vinovat.

Și Opitz tușea câteodată, ba până și Rajmund – chiar dacă nu atât de des și nu atât de violent –, ceea ce probabil avea legătură cu faptul că deja făceau focul în sobe și adeseori deasupra văii plutea un fum umed, rarefiat, care îmbiba hainele și te făcea să aștepți cu nerăbdare chiar și cel mai slab vânt.

Din cauza acelei simfonii a tusei, Wojnicz se chinuia și se perpelea în așternutul parcă mereu umed din pricina frigului care pătrundea tot mai des prin crăpăturile casei de lemn.

A învățat repede că singurul care îl mai putea primi la o oră atât de târzie era Thilo, pentru că dormea mai degrabă ziua decât noaptea. Mieczysław își trăgea pantalonii și un pulover peste pijama, apoi lua loc pe canapeaua verde,